

Cel și ce-l

Reține!

Se scrie *cel* când se poate înlocui cu *acela* sau când *cel* este folosit ca termen de comparație.

Cel (acela) de acolo nu este deloc cuminte.

Mihai este sportivul cel mai bun de la noi din școală.

Se scrie *ce-l* când *ce* este cuvânt de sine stătător, iar *l* este pronume personal.

Liniuța marchează lipsa vocalei *î*.

După ce-l privi (ce îl privi) cu atenție, și-a dat seama cine este.

1. Citește textul de mai jos. Subliniază cu verde cuvintele *cel* și *ce-l*. Explică scrierea lor.

Iedul cel mare, din povestea „Capra cu trei iezi”, era cel mai neastâmpărat. El nu l-a crezut pe cel mic când i-a spus că la ușă n-a bătut mama și a deschis-o repede. Dar ce-i văzură ochii?

Lupul cel fioros se repezi și-l înghiți imediat ce-l prinse. Ce-l nedumeri era că nu-i mai găsea pe ceilalți.

Cel mijlociu era ascuns sub copaie, iar cel mic în sobă.

Ce-l supăra pe lup, era o răceală care nu-i dădea pace. Din această cauză, strănuta tot timpul. Iedul cel mijlociu, politicos din fire, i-a urat sănătate, când acesta a strănutat. Ce-l mai bucură pe lup!

După ce-l mănă și pe acesta, începu să-l caute și pe cel mic, dar totul fu în zadar.

2. Completează spațiile libere cu *cel* sau *ce-l*.

Cristian este mai talentat la desen.

Mama a aflat impresionase mai mult pe băiat.

Au respectat traseul stabiliseră.

Dorina a primit de ziua ei mai frumos cadou.

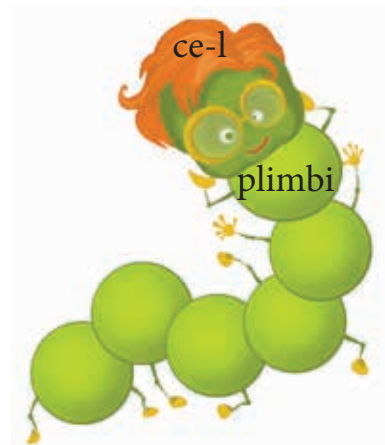
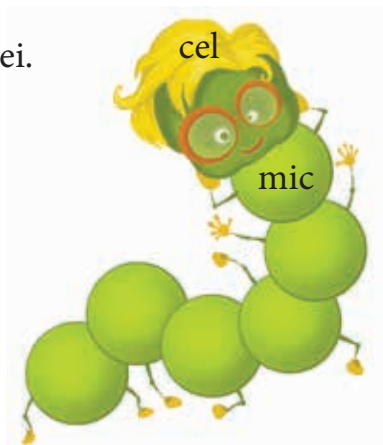
..... mai doare piciorul pe Mihai!

Visul avea s-a împlinit.

Am cumpărat mai mare și mai dulce pepene.

3. Alcătuieste câte două enunțuri în care să folosești cuvintele *cel* și *ce-l*.

4. Completează corpul omidei.

5. Taie cu o linie varianta greșită.

Sorin, fiul cel/ ce-l mic, este cel/ ce-l mai cuminte.

Oare cel/ ce-l întrebase doamna învățătoare?

Cel/ ce-l mai zorise mama toată ziua!

Cel/ ce-l mai doare capul pe Mihai.

Cel/ ce-l mai interesează pe Radu ce spune tata.

Șoricelul cel/ ce-l mic a furat brânza din dulap.

Ceea cel/ ce-l îngrijora pe Silviu, era că va pierde trenul.

6. Formulează câte două întrebări în care să folosești cuvintele *cel* și *ce-l*.

Model: Care este cel mai mare animal sălbatic?

Ce-l doare pe Ionel?

7. Pune **x** în casetele enunțurilor în care cuvântul *cel* poate fi înlocuit cu *acela*.

L-am văzut pe cel care m-a învățat.

A sosit în sală cel cu explicațiile.

Ne-am oprit în dreptul cuștii leului cel fioros.

A reușit doar cel care a învățat.

Cel mai bun să câștige!

Mihai este cel mai bun prieten al meu.

6. Părțile de vorbire

Cuvântul – parte de vorbire

Reține!

În comunicare, oamenii folosesc cuvinte pentru a transmite informații, gânduri, sentimente etc. Cuvintele fac parte din vorbirea noastră, de aceea, ele se numesc **părți de vorbire**.

Cuvintele:

- denumesc ființe (*copil, animal, floare*), obiecte (*masă, ghiozdan, casă*), fenomene ale naturii (*omăt, vânt, ploaie*); acestea sunt substantivele;
- arată însușiri: *frumos, rotund, leneș*; acestea sunt adjectivele;
- exprimă acțiuni: *merge, desenează, vorbește*; acestea sunt verbele;
- exprimă numere: *doi, zece, o sută*; acestea sunt numeralele;
- țin locul persoanelor: *eu, tu, noi*; acestea sunt pronumele;
- fac legătura între alte cuvinte: *și, cu, la, în* etc.; acestea sunt cuvintele de legătură.

1. Scrie, în casete, partea de vorbire corespunzătoare fiecărui grup de cuvinte.

eu, voi, tu, el, ele,
ea, noi, ei.

tablou, penar,
câine, furtună,
stilou, bujor,
lingură;

visează, scrie,
citește, spune,
cumpără, stă,
luminează;

albastru, vesel,
harnic, trist,
ascultător, curat,
exigent.

2. Grupează în tabel următoarele cuvinte: *citește, televizor, plantăm, eu, douăsprezece, aștepți, vor asculta, voi, curajos, pe, ușă, viscol, fericire, după, ele, au vizionat, înțelept, primul, profesor, tu, zece, înalt, el, că, senin, întâi, din, pe, sincer*.

Substantive	Adjective	Pronume	Verbe	Cuvinte de legătură	*Numerale

Verbul

Reține!

Verbul este partea de vorbire care exprimă:

- **acțiunea:** *a povesti, a desena, a curge;*
- **starea:** *a sta, a dormi, a visa;*
- **existența:** *a fi, a exista, a se afla.*

Verbul își schimbă forma după:

- **timp:** – trecut (acțiunea s-a petrecut înainte de momentul vorbirii):
Luna trecută, elevii *au mers* în vacanță.
– prezent (acțiunea se petrece în momentul vorbirii):
Eu *privesc* pe fereastră. (acum *privesc*)
– viitor (acțiunea se va petrece după momentul vorbirii):
Tu *vei petrece* vacanța la mare.
- **număr:** – singular (o singură persoană face acțiunea): (eu) *învăț*, (tu) *înveți*, (el/ ea) *învață*;
– plural (mai multe persoane fac acțiunea): (noi) *învățăm*, (voi) *învățați*, (ei/ ele) *învață*.
- **persoană:** – întâi (persoana care vorbește face acțiunea): (eu) *culeg*, (noi) *culegem*;
– a doua (persoana cu care se vorbește face acțiunea): (tu) *culegi*, (voi) *culegeți*;
– a treia (persoana despre care se vorbește face acțiunea): (el/ ea) *citește*, (ei/ ele) *citesc*.

1. Subliniază verbele din șirul de cuvinte: *au umblat, reținere, durabil, va scotoci, exemplifică, exemplu, ținem, duceți, luptaseră, eram, încasez, au dormit, formă, argintiu, colorase, pricepurăm, învățatură, școală, va încărca, imbobocit, cădere, atent, așteptare, așteptat, ai socotit, coase, trântă, somn, învelesc, înveselesc, victorios, voi.*

2. Unește fiecare verb cu timpul potrivit.

a visat

merg

culegi

comunicăm

va povesti

ai cunoscut

am prezentat

vor citi

timp trecut

timp prezent

timp viitor

au încercat

voi câștiga

repară

cântați

concuraseră

luasem

ai fost

scrisesse

3. Completează propozițiile cu forma corectă a următoarelor verbe: a lua, a spune, a plimba, a vedea, a descoperi, a admira, a întreba, a trebui, a merge, a fi.

Bunicul îi pe Nina și Costel pe lângă râu. Copiii fiecare floricea de primăvară pe care o

— câteva flori pentru mama? fetița.

— rupte! Polenul o hrană importantă pentru albine, bunicul.

Cei trei mai departe prin iarba crudă și mățăsoasă.

4. Identifică verbele și completează tabelul.

„Treceam prin întunericul sumbru al nopții. Nu vedeai nici urmă de om pe poarta îngustă ce despica parcul în două. Doar șovăitul vântului, rece și usturător, mișca în acel peisaj fără de viață. Mergeam cu teamă și grijă pe obișnuitul drum către casă când l-am zărit din nou pe el. Când ne-am privit, după atâta timp, am citit în acei ochi mari, căprui, o poveste tristă și sfâșietoare.”

Verb	Timp	Persoană	Număr

5. Completează cu verbe

• cu înțeles asemănător:

a se prăbuși –

a respinge –

a sui –

a tăinui –

a examina –

a fi –

• cu înțeles opus:

a dărui –

a inspira –

a deteriora –

a construi –

a intra –

a rata –

6. Subliniază verbele și analizează-le după model.

Model: trăia = verb, timp trecut, persoana a III-a, număr singular;

„În adâncul mării trăia un împărat cu supușii săi. El le îngrijea cu multă dragoste pe cele șase fete ale sale. Cea mai mică dintre ele aștepta cu nerăbdare ziua când va ieși la suprafață și va cunoaște lumea oamenilor.

— Când vei împlini cincisprezece ani, vei cunoaște minunățiile pământului! spuneau celelalte surori ale sale.

Mica sirenă ascultă curioasă poveștile despre oameni și așteaptă marea aniversare.”

Cuprins

Recapitulare	3	Textul creativ cu titlu dat	62
<i>Test de evaluare predictivă</i>	8	Textul creativ narativ liber	63
1. Ortografia și punctuația	11	4. Textul	64
Scrierea corectă a cuvintelor.		Textul literar narativ	67
Ortograme	11	Textul în versuri	69
Va și v-a	14	Textul nonliterar	71
Nai și n-ai	16	Povestirea unui text literar	
N-am și n-are	18	narativ	73
N-ați și n-au	20	Trasformarea vorbirii directe	
Cel și ce-l	22	în vorbire indirectă	76
Nu-l, nu-i și n-o	24	<i>Test de evaluare sumativă</i>	78
Semnele de punctuație	27	5. Lexicul	81
Ghilimelele	33	Cuvântul	81
Punctele de suspensie	34	Cuvinte cu înțeles asemănător ...	83
<i>Test de evaluare sumativă</i>	36	Cuvinte cu înțeles opus	85
2. Scrierea funcțională		Cuvinte cu aceeași formă	
(cu scop practic, informativ)	39	și înțeles diferit	87
Invitația	39	<i>Test de evaluare sumativă</i>	92
Scrisoarea	41	6. Părțile de vorbire	95
Afișul	44	Cuvântul – parte de vorbire	95
Cartea poștală	45	Verbul	97
Comunicarea prin e-mail	46	Substantivul	102
Harta. Planul simplu de oraș.		Adjectivul	107
Traseul turistic	47	Pronumele	113
<i>Test de evaluare sumativă</i>	48	<i>Test de evaluare sumativă</i>	118
3. Scrierea imaginativă	51	7. Părțile de propoziție	121
Scrierea unui text după un plan		Cuvântul – parte de propoziție ..	121
de idei	53	Propoziția	124
Scrierea unui text după un suport		Predicatul verbal	127
vizual	55	Subiectul	132
Textul creativ cu început		Părțile secundare de propoziție ..	137
sau sfârșit dat	58	<i>Test de evaluare sumativă</i>	142
Textul creativ pe baza unor cuvinte		<i>Recapitulare finală</i>	145
și a unor expresii date	60	<i>Test de evaluare finală</i>	149